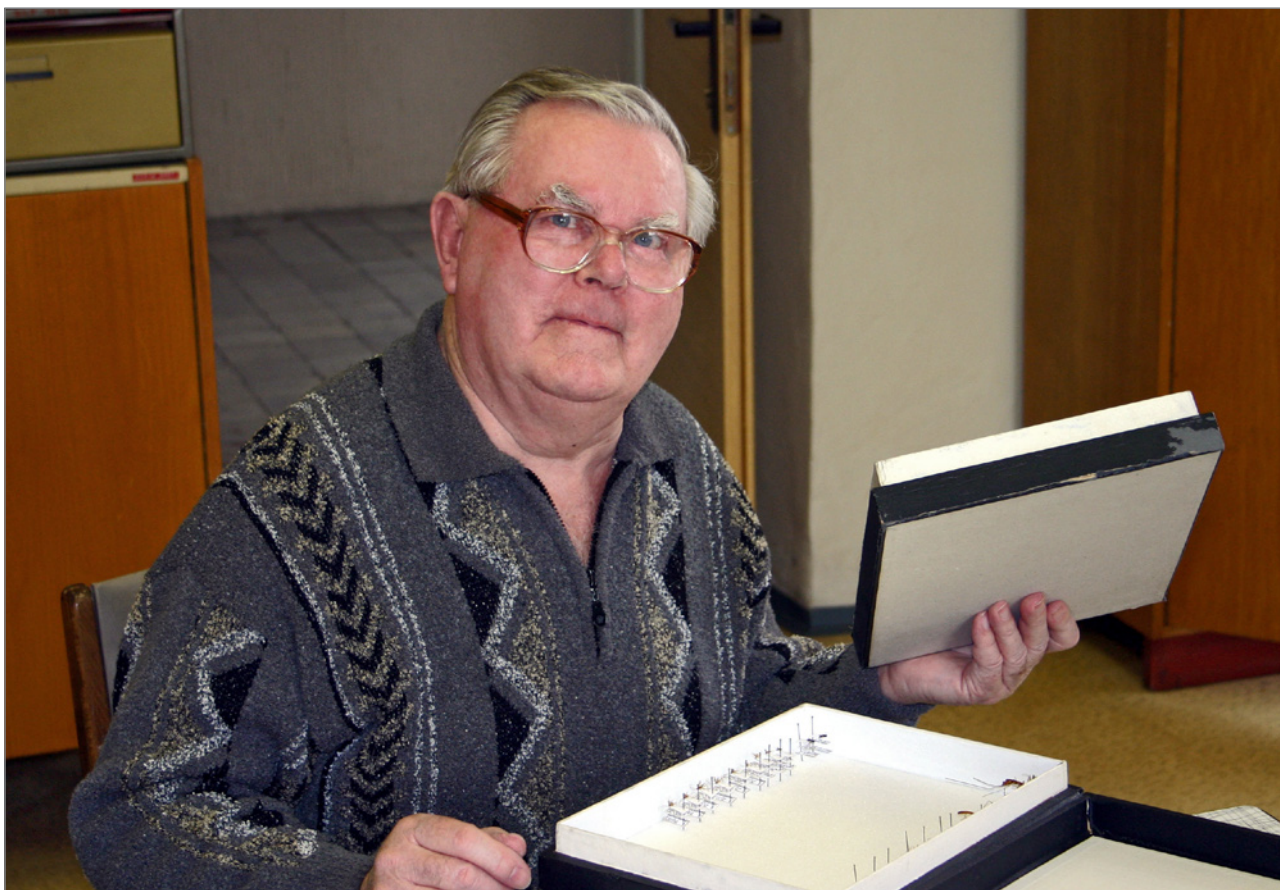

Vladimír Zeman, CSc. – 85letý

Vladimír Zeman CSc. – eighty-five years old

Bohuslav Mocek

Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Eliščíno nábřeží 465, CZ – 500 01 Hradec Králové; b.mocek@muzeumhk.cz

Publikování biografii významných regionálních přírodovědců, jejichž odborná činnost bývá spojena se zpracováním a doplňováním přírodovědeckých sbírek muzea, patří tradičně k obsahu tohoto časopisu. K takovým osobnostem bezesporu patří entomolog a vysokoškolský pedagog pan Vladimír Zeman, CSc., který v roce 2017 oslavil 85. narozeniny.

Vladimír Zeman se narodil 23. července 1932 na Novém Hradci Králové. Po vyučení a získání maturity v roce 1952 byl téhož roku zapsán na tehdejší biologickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Studium biologie ukončil v r. 1957 obhájením diplomové práce „Biologie a morfologie klikočárnice zelné – *Barthra brassicae*.“ Po krátkém zaměstnání na ZŠ V lipkách v Hradci Králové (1957–1958) a Střední pedagogické škole v Hradci Králové (1958–1959), kde vyučoval biologii, chemii a práce na pozemcích, nastoupil do nově zřízeného Pedagogického institutu. Přednášel zde obecnou biologii a vedl praktické zahradnické práce. S reorganizací Pedagogického institutu, který se stal samostatnou Pedagogickou fakultou, později začleněnou do struktury Univerzity Karlovy, přešel na katedru biologie, kde působil po celou dobu své profesní kariéry až do roku 1997.

V roce 1969 úspěšně zakončil obhajobou kandidátské práce „Trásněnky na plevelech“ externí studium na Entomologickém ústavu ČSAV v Praze a získal vědecký titul kandidáta biologických věd (CSc.).

V pedagogické činnosti se věnoval zejména výuce zoologie, včetně laboratorních zoologických cvičení a terénních exkurzí. Byl vedoucím i oponentem desítek diplomových a doktorandských prací.

Ve vědecké činnosti se V. Zeman zpočátku zabýval bionomií málo studovaného řádu trásněnek (Thysanoptera) a zároveň se věnoval faunistice čmeláků a pačmeláků ve východních Čechách. Postupně se specializoval na blanokřídlé se zaměřením na druhově rozsáhlou a taxonomicky obtížnou čeleď lumkovitých (Ichneumonidae). Po svém odchodu do důchodu se nadále intenzivně věnuje determinaci materiálu Hymenopter. Jako vyhledávaný specialista zpracoval rozsáhlý materiál lumkovitých (Ichneumonidae) z Chlumecka, Hradecka, Broumovska, Krkonoše a Slovenska. Vladimír Zeman patří k významným osobnostem československé hymenopterologie a zásadním způsobem přispěl k poznání naší fauny čeledi lumkovitých (Ichneumonidae). Při hyme-

nopterologickém průzkumu regionu severovýchodních Čech spolupracuje s entomologickým pracovištěm hradeckého muzea, Správou KRNAP, ale i dalšími muzejními a vědeckými ústavy v ČR a na Slovensku. Kromě toho, že determinoval tisíce kusů lumků z chráněných území východních Čech, systematicky sleduje faunu této čeledi na svém pozemku, resp. ve skleníku v Hradci Králové – Kuklenách.

Práce V. Zemana publikované v posledních 10–15 letech, obsahující stovky faunistických prvnálezů z území České republiky, historických území Čech a Moravy a Slovenska, přispěly podstatnou měrou k vydání aktuálního katalogu lumkovitých ČR a SR (Holý & Zeman 2018).

V. Zeman je členem České entomologické společnosti (dříve Československé entomologické společnosti) od roku 1957, účastnil se aktivně řady vědeckých konferencí, např. dipterologických seminářů (viz Doskočil & Zeman 1978), akcí pracovní skupiny českých a slovenských hymenopterologů (Zeman & Mocek 2005).

Výsledkem vědecké činnosti Vladimíra Zemana jsou kromě odborných studií dokumentační entomologické sbírky, které jsou v současné době součástí sbírkového fondu Muzea východních Čech v Hradci Králové. Celkem se jedná asi o 20 tisíc exemplářů ve čtyřech samostatných souborech. Materiál dvoukřídlých (Diptera) obsahuje více než 6 tisíc exemplářů a stal se v roce 1971 základem muzejní dipterologické sbírky. Jedná se o převážně o sběry z Hradce Králové z let 1961–1965, zastoupeny jsou ale i lokality slovenské, např. Štúrovo. V současnosti je materiál z převážně většiny determinován našimi i evropskými dipterology, řada údajů byla publikována. Sbírková čmeláků a pačmeláků v počtu 7 tisíc kusů je deponována v muzeu od roku 2006. Kromě dokladových exemplářů k publikovaným pracím (Zeman 1972b, 1981) zachycuje téměř kompletní druhové zastoupení našich druhů a obsahuje i srovnávací materiál z jiných oblastí Evropy. Rozsáhlý je též materiál lumkovitých získaný v roce 2018. Více než 6 tisíc lokalizovaných a determinovaných exsikátů zahrnuje stovky druhů, včetně velkého počtu faunistických prvnálezů. Téhož roku byl do muzejních sbírek zařazen cenný soubor 350 mikroskopických preparátů, s několika desítkami druhů řádu třásněnek (Thysanoptera), který nebyl dosud v entomologických fondech zastoupen. Většinu exemplářů tvoří regionální doklady k autorské publikované studii o třásněnkách na plevelech (Zeman 1972a, 1973).

U příležitosti významného životního jubilea kolegy Vladimíra Zemana bych mu chtěl poděkovat především za shovívavý přístup k ohodnocení početných sbírek a literatury získaných od něj do fondů našeho muzea. Do další spolupráce přeji hodně zdraví i zajímavého materiálu lumků ke studiu.

BIBLIOGRAFIE ODBORNÝCH PRACÍ VLADIMÍRA ZEMANA, CSc.

ZEMAN V. (1964): Morfologie a anatomie kličočačnice zelné (*Brathra brassicae* L.) 132 obrázků. In: Obenberger J.: Entomologie V. – Lepidoptera. NČSAV, Praha, 776 pp.

HOZÁK A. & ZEMAN V. (1966): Příspěvek k poznání zlatěnek (Hym., Chrysididae) v severovýchodních Čechách. – Beitrag zur Kenntnis der Goldwespen (Hym., Chrysididae) von Nordostböhmen. – *Acta Musei Reginaehradecensis s. A*, Hradec Králové, 7: 67–71. [In Czech, Germ. summ.].

ZEMAN V. (1971): Einige für die Fauna der Tschechoslowakei neue Thysanopteren (Thysanoptera). – Druhy třásněnek nové pro československou faunu. – *Acta Musei Reginaehradecensis s. A*,

Hradec Králové, 12: 135–137. [In Germ., Czech and Russ. summ.].

ZEMAN V. (1972a): Třásněnky (Thysanoptera) na plevelech – I. – Die Thysanopteren (Thysanoptera) auf den Unkräutern – I. – *Acta Musei Reginaehradecensis s. A*, Hradec Králové, 13: 71–115. [In Czech, Germ. and Russ. summ.].

ZEMAN V. (1972b): Příspěvek k poznání čmeláků (Hym. Apidae, Bombinae) v severovýchodních Čechách. – Beitrag zur Kenntnis der Hummeln (Hym. Apidae, Bombinae) von Nordostböhmen. – *Acta Musei Reginaehradecensis s. A*, Hradec Králové, 13: 117–122. [In Czech, Germ. and Russ. summ.].

ZEMAN V. (1973): Třásněnky (Thysanoptera) na plevelech – II. – Die Thysanopteren (Thysanoptera) auf den Unkräutern – II. – *Acta Musei Reginaehradecensis s. A*, Hradec Králové, 14: 63–78. [In Czech, Germ. and Russ. summ.].

DOSKOČIL J. & ZEMAN V. (1978): Rozšíření pavoučnic (Tipulidae: *Chionea*, *Niphadobata*) v Čechách. – *Dipterologica boemoslovaca*, Bratislava, 1: 79–82. [In Czech, Engl. summ.].

ZEMAN V. (1981): Příspěvek k poznání pačmeláků – *Psithyrus* Lepeletier, 1832 (Hymenoptera: Apidae, Bombinae) severovýchodních Čech. – Beitrag zur Kenntnis der Schmarotzerhummeln – *Psithyrus* Lep., 1832 (Hymenoptera: Apidae, Bombinae) von Nordostböhmen. – *Acta Musei Reginaehradecensis s. A*, Hradec Králové, 16: 213–217. [In Czech, Germ. and Russ. summ.].

HOZÁK R. & ZEMAN V. (1983): K morfologii a variabilitě *Anthaxia tuerki* Ganglbauer, 1886 (Coleoptera, Buprestidae). – Sur la morphologie et la variabilité de l'*Anthaxia tuerki* Ganglbauer, 1886 (Coleoptera, Buprestidae). – *Acta Musei Reginaehradecensis s. A*, Hradec Králové, 18: 105–111. [In Czech and French, Russ. summ.].

ZEMAN V. (1984): Strapky (Thysanoptera). pp. 435–440. In: Jasič J. & kol.: Entomologický naučný slovník. Příroda, Bratislava, 674 pp.

ZEMAN V. (1985): Corticolous Thysanoptera from Orlické hory Moutains. pp. 536–538. In: Holman J., Pelikán J., Dixon A. F. G. & Weismann L. (eds.): Population structure, genetics and taxonomy of Aphids and Thysanoptera. – *Proceedings of international Symposia heid et Smolenice, Czechoslovakia, September 9 – 14, 1985. SPB.* – Academic Publishing 1987, Bratislava.

ZEMAN V. (1993): Faunistic records from Czech Republic – 5. Hymenoptera: Xiphydriidae, *Xiphydria picta*. – *Klapalekiana*, Praha, 29: 63.

ZEMAN V. (1997): Některé druhy blanokřídlých (Hymenoptera) nalezené na lokalitě „Na Plachtě“ v Hradci Králové. – Some species of Hymenoptera in the locality „Na Plachtě“, Hradec Králové. – *Acta Musei Reginaehradecensis s. A*, Hradec Králové, 25: 207–208. [In Czech, Engl. abstr.].

VANĚK J. & ZEMAN V. (1999): Hymenoptera (Braconidae, Ichneumonidae, Eurytomidae, Pteromalidae, Mymaridae, Proctotrupidae, Diapriidae, Scelionidae, Platygasteridae, Ceraphronidae, Megaspilidae, Crabronidae) in terrestrial traps in montane and sub-alpine zone in the Giant Mts. – Hymenoptera (Braconidae, Ichneumonidae, Eurytomidae, Pteromalidae, Mymaridae, Proctotrupidae, Diapriidae, Scelionidae, Platygasteridae, Ceraphronidae, Megaspilidae, Crabronidae) v zemních pastech v montánním a subalpínském stupni v Krkonoších. – *Opera corcontica*, Vrchlabí, 36: 171–179. [In Engl. Czech abstr.].

ZEMAN V. (2001): New records of Hymenoptera in the area of the Czech Republic. – Nové druhy fauny blanokřídlých (Hymenoptera) pro území České republiky. – *Acta Musei Reginaehradecensis s. A*, Hradec Králové, 28: 215–224. [In Engl. Czech abstr.].

- ZEMAN V. & VANĚK J. (2001): Hymenoptera (Braconidae, Aphidiidae, Ichneumonidae, Diapriidae, Scelionidae, Platygasteridae, Ceraphronidae, Megaspilidae, Dryinidae, Mutillidae, Pemphredonidae) in pitfall traps in montane and sub-alpine zone in the Giant Mts. – Blanokřídli (Hymenoptera) ze zemních pastí v montánním a subalpínském stupni v Krkonoších. – *Východočeský sborník přírodovědecký – Práce a studie*, Pardubice, 9: 129–133. [In Engl. Czech abstr.].
- ZEMAN V. (2003): New records of Hymenoptera from the territory of the Czech and Slovak Republic. – Nové druhy fauny blanokřídých (Hymenoptera) pro území České a Slovenské republiky. – *Acta Musei Reginaehradecensis s. A*, Hradec Králové, 29: 135–141. [In Engl. Czech summ.].
- ZEMAN V. (2004): New records of Hymenoptera in the territory of the Czech Republic. – Nové druhy fauny blanokřídých (Hymenoptera) pro území České republiky. – *Acta Musei Reginaehradecensis s. A*, Hradec Králové, 30: 99–100. [In Engl. Czech summ.].
- ZEMAN V. & MOCEK B. (2005): Lumkovití (Ichneumonidae, Hymenoptera) chráněných území Chlumecka (Čechy, Česká republika). pp. 17–18. In: Dvořák L. & Bogusch P. (eds.): *Žahadloví blanokřídli v českých zemích a na Slovensku 1*. Sborník z konference, Univerzita Karlova v Praze, 9. – 10. června 2005.
- ZEMAN V. & MOCEK B. (2006): Lumkovití (Ichneumonidae, Hymenoptera) chráněných území Chlumecka (Čechy, Česká republika). – Ichneumonidae (Hymenoptera) from protected areas near Chlumec nad Cidlinou (Bohemia, Czech republic). – *Acta Musei Reginaehradecensis s. A*, Hradec Králové, 31: 105–126. [In Czech, English summ.].
- ZEMAN V. & MOCEK B. (2011): Lumkovití (Ichneumonidae, Hymenoptera) PR Buky u Vysokého Chvojna (okres. Pardubice, Česká republika). – Ichneumonidae (Hymenoptera) in the Nature Reserve Buky u Vysokého Chvojna (distr. Pardubice, Czech Republic). – *Acta Musei Reginaehradecensis s. A*, Hradec Králové, 33: 135–143. [In Czech, English abstr.].
- ZEMAN V. & MOCEK B. (2014): Lumkovití (Ichneumonidae, Hymenoptera) kamenolomu Rožmitál (Česká republika, severovýchodní Čechy, CHKO Broumovsko). – Ichneumonidae (Hymenoptera) of the Rožmitál quarry (Czech Republic, Northeast Bohemia, Broumovsko Protected Landscape Area). – *Acta Musei Reginaehradecensis s. A*, Hradec Králové, 34: 129–142. [In Czech, English abstr.].
- ZEMAN V, RINDOŠ M. & LUKÁŠ J. (2015): New faunistic records of ichneumon wasps (Hymenoptera, Ichneumonidae) from Moravia, Czech Republic. – *Acta Musei Moraviae, Scientiae biologicae*, Brno, 100 (2): 281–286. [In English].
- RINDOŠ M., LUKÁŠ J., ZEMAN V. & HOLECOVÁ M. (2017): The Catalogue of Ichneumon Wasps of Slovakia (Hymenoptera: Ichneumonidae). Part I: A Checklist of the Subfamily Cryptinae with 32 New Records. – *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, Brno, 65 (1): 167–170. [In English].
- HOLÝ K. & ZEMAN V. (2018): Catalogue of the Ichneumonidae (Hymenoptera) of the Czech and Slovak Republics. – *Acta Musei Moraviae, Scientiae biologicae*, Brno, 103 (1): 1–119. [In English].